

Regiobeeld Zorg voor de regio Noord – 2020 september - samenvatting

Waarom een regiobeeld? De beschikbaarheid van goede, tijdige en betaalbare zorg staat onder druk. De stijgende zorgvraag en de afname van het aantal zorgverleners zorgt voor een toenemend gat tussen vraag en aanbod. Een landelijke aanpak kan deze problematiek niet oplossen, daarvoor is een regionale aanpak vereist. Immers, elke regio is anders. De inwoners, hun wensen en behoeften, hun gezondheid en daarmee de zorgvraag verschilt per regio. Regionale zorgaanbieders, gemeenten, inwoners, zorgverzekeraars, kennisinstellingen en andere partijen werken samen om het toekomstig gezondheidslandschap verder vorm te geven. Daarvoor is inzicht nodig in de ontwikkeling van de zorgvraag en het zorgaanbod in de regio. Het regiobeeld geeft een feitelijke beschrijving van de huidige situatie t.a.v. zorgvraag en zorgaanbod en laat de verwachte ontwikkelingen richting 2030 zien op basis van relevante trends.

Integratie van twee regiobeelden In de regio Noord (provincie Groningen en de kop van Drenthe) heeft Menzis in 2019 het initiatief genomen om samen met partijen in de regio een regiobeeld op te stellen. De partijen, waarbij input voor het regiobeeld is opgehaald, zijn op pagina 4 weergegeven. Tegelijkertijd heeft de Aletta Jacobs School of Public Health, in samenwerking met Geodienst (RUG) en CAB Groningen, in opdracht van de provincie Groningen in 2019 een regiobeeld opgesteld onder de titel 'Kwetsbare groepen in het Groninger gezondheidslandschap'.

Het document is de integratie van deze beide regiobeelden. Dit geïntegreerde regiobeeld kan de basis vormen voor een gezamenlijk te ontwikkelen regiovisie door partijen in de regio.

Het gehele rapport staat op <https://www.menzis.nl/over-menzis/-/m/publieke-sites/over-menzis/paginas/bestanden/regio/regiobeeld-2030-noord.pdf>

Samenvatting

Inwoners (gegevens 2019)

De regio Noord bestaat uit 10 gemeenten in de provincie Groningen en de gemeenten Tynaarlo en Noordenveld in de kop van Drenthe. Binnen Noord onderscheiden we in dit regiobeeld de subregio's Stad (gemeenten Groningen, Westerkwartier, Tynaarlo en Noordenveld) en subregio Ommeland in het Noorden en Oosten van de provincie Groningen. In regio Noord wonen 649.000 inwoners, waarvan 300.000 bij Menzis verzekerd zijn. Het marktaandeel van Menzis is het hoogst in Pekela (64%) en het laagst in Noordenveld (25%). De leeftijdsopbouw in Noord is vergelijkbaar met Nederland. Binnen de regio zijn echter grote verschillen. In Ommelanden is 23% 65-plus, in Stad is dit 17%. Regio Noord blijft vooral op het gebied van sociaal economische status achter bij de rest van Nederland, in Ommelanden meer dan in Stad. Het gemiddelde inkomen van de inwoners in de regio is relatief laag, het aandeel huishoudens met een bijstandsuitkering relatief hoog, evenals het aandeel kinderen dat opgroeit in armoede. De gezondheid van de inwoners in Stad is beter dan Nederland, in Ommelanden (veel) minder goed dan Nederland. Roken en drinken is ongunstiger in Stad dan in Ommelanden, terwijl dit bij sporten net andersom is. Van de inwoners van Ommelanden is een groter aandeel minder zelfredzaam dan in Nederland totaal (80% vs 45%, Zorgmentaliteit van Motivaction). In Stad is dit in lijn met het gemiddelde van Nederland. Het aandeel kwetsbare ouderen is

relatief hoog in subregio Ommelanden. De aardbevingsproblematiek heeft impact op de gezondheid van de inwoners van de regio. Verschillende onderzoeken laten zien dat de aardbevingsstress zich uit in een verhoogde kans op gezondheidsklachten en een verhoogd risico op psychische klachten.

Zorgaanbieders/gemeenten (gegevens 2019)

MSZ: In Noord zijn vier ziekenhuislocaties. Het UMCG is het enige universitair medisch centrum in Noord-Nederland en biedt academische zorg met onder meer een transplantatiecentrum, een protonen centrum, een traumacentrum en een focus op oncologische netwerken. Het Martini Ziekenhuis is een topklinisch ziekenhuis met, naast een aantal speerpunten, een breed zorgaanbod. Het OZG is een algemeen ziekenhuis, sinds 2018 gevestigd in Scheemda en onderdeel van de UMCG Holding. Treant is een algemeen ziekenhuis met drie locaties, waarvan locatie Stadskanaal in de regio Noord gevestigd is. Om de norm van bereikbaarheid van acute zorg (SEH en verloskunde) binnen 45 minuten in de regio te handhaven is het OZG een gevoelig ziekenhuis. In de reguliere zorg zijn voor meerdere specialismen de wachttijden boven de Treeknorm, met name allergologie en oogheelkunde

GGZ: Lentis is de dominante GGZ zorgaanbieder in de regio. Andere relatief grote aanbieders zijn Verslavingszorg Noord Nederland, PUK UMCG, Interpsy en Forte GGZ. De wachttijden in de regio zijn relatief lang en gemiddeld boven de Treeknorm.

Eerstelijns: Bijna alle huisartsen zijn lid van de Groninger Huisartsen Coöperatie. Actuele aandachtspunten zijn de continuïteit van de huisartsenzorg (praktijkhouders in Ommeland), huisartsenposten (onder meer hoge dienstbelasting huisartsen), verschuiving zorg naar 1e lijn en zorg voor kwetsbare ouderen in de thuissituatie (onder meer sterke groei ouderen en SEH-bezoek ouderen in ANW). Meerdere beroepsgroepen in de eerstelijns zijn zich aan het organiseren in een coöperatie of vereniging (fysiotherapeuten, diëtisten, psychologen, verloskundigen en apothekers). Bij de wijkverpleging zijn veel aanbieders actief. Dit gaat samen met grote praktijkvariatie en shopgedrag van klanten. Zorgaanbieders kampen met personeelstekorten. Bij de GRZ en ELV verloopt de instroom en doorstroom problematisch (onder meer door gebrek SO's en moeizame indicatie Wlz).

Bij de Wlz zijn wachtlijsten voor met name de V&V. In Groningen ca. 20 wachtenden die direct zorg in een instelling nodig hebben. Het aantal wachtenden dat op een plaats bij een specifieke aanbieder wacht neemt gestaag toe.

De Groninger gemeenten hebben met Menzis een regionale werkagenda opgesteld. Onderdeel daarvan zijn onder meer zorg voor psychisch kwetsbaren, preventie en zorg voor kwetsbare ouderen. De regionale werkagenda wordt lokaal verder vorm gegeven. In de regio zijn het Preventie Overleg Groningen (POG) en Groningen Beter (GB) als brede samenwerkingsinitiatieven actief. Het POG heeft als doel om samen meer gezonde jaren voor de inwoners van de regio te realiseren. In het POG wordt gewerkt aan het realiseren van een preventiecoalitie. In GB wordt gezamenlijk gewerkt aan toekomstbestendige zorg in de regio.

De zorgkosten in de zorgverzekeringswet liggen in Ommelanden relatief hoog, met name MSZ en wijkverpleging. In Stad liggen deze kosten relatief laag. De Wlz kosten in de regio per inwoner liggen ongeveer 10% hoger dan gemiddeld in Nederland. Het aandeel inwoners dat WMO-zorg ontvangt in de regio Noord ligt

hoger dan het gemiddelde in Nederland. Ook bij de jeugdwet ligt het bij de meeste gemeenten hoger dan gemiddeld in Nederland. Er zijn duidelijke verschillen tussen de gemeenten.

Prognose 2030

Zorgvraag

Voor de prognose 2030 zijn acht soorten trends in beeld gebracht. Belangrijkste inzichten zijn dat de bevolkingsomvang in Noord stabiel blijft, waarbij echter het aantal inwoners in Ommelanden krimpt met ruim 4% en Stad groeit met bijna 4%. Het aantal 65- plussers neemt sterk toe met 32% in Stad en 21% in Ommelanden.

De vergrijzing gaat gepaard met een sterke stijging van het aantal inwoners met dementie met ca. 40%. Dit vertaalt zich in de prognose van Wlz-verblijfs capaciteit in 2030. Deze is ca. 45% groter dan in 2020. De groei van chronisch zieken zet door en houdt voor de hele provincie Groningen gelijke tred met de ontwikkeling in heel Nederland. Met name artrose, beroerte en coronaire hartziekten nemen sterk toe de komende jaren. Daarmee samenhangende neemt ook de multimorbiditeit (2 of meer chronische aandoeningen bij een patiënt) toe. Overgewicht zal naar verwachting verder toenemen, het aantal rokers zal met ongeveer een vijfde afnemen.

Een drietal internationale trends zijn ook van belang voor de regio. Het betreft het problematisch gebruik van pijnstillers, de afnemende vaccinatiegraad en de toenemende antibioticaresistentie.

Zorgaanbod

Het aantal zorgverleners gaat tot 2030 achteruit, in Stad met 1% en in Ommelanden met 12%. In absolute aantallen daalt het aantal zorgverleners in de provincie Groningen van 70.000 naar 65.800. Bij huisartsen is het nu al lastig vacatures in Noord te vervullen. Dit wordt naar verwachting met name in Ommelanden de komende jaren nog lastiger. Bij personeelstekort binnen de huisartspraktijk gaat het ook over andere disciplines, met name doktersassistenten.

In absolute aantallen zijn de grootste tekorten bij verpleegkundigen. In Groningen wordt in 2022 met name een tekort verwacht van verpleegkundigen mbo-4 (ca. 500) en verpleegkundigen hbo-6 (320).

Andere knelpunten zijn de GGZ-beroepen en specialisten ouderengeneeskunde en artsen verstandelijk gehandicapt. In de meeste zorgsectoren neemt landelijk het ziekteverzuim sinds 2014 toe. Het gemiddelde verzuim in de sector zorg en welzijn in 2019 is 5,7% tegenover 4,4% gemiddeld bij werknemers in Nederland. Ook het verloop is sterk gestegen van 11,2% in 2014 naar 15,8% in 2018. Hoge werkdruk wordt als één van de oorzaken van het hoge verzuim en verloop aangegeven. Dit is ook terug te zien in het toenemende aandeel van psychisch verzuim bij alle werkenden in Nederland.

Naast de verwachte krimp van professionele zorg neemt het potentieel aan informele zorg in de regio met ruim een derde af.

Belangrijkste uitdagingen in de regio Noord

Binnen de regio Noord groeit de bevolking in de gemeenten Groningen en Tynaarlo, terwijl deze in overige gemeenten afneemt tussen 2018 en 2030. De bevolking van regio vergrijst verder en het aantal chronisch zieken neemt toe.

De subregio Ommelanden1 onderscheidt zich van de subregio Stad1 door sterke vergrijzing, minder goede (ervaren) gezondheid, minder goed gezondheidsgedrag (leefstijl), gemiddeld lagere opleiding en lagere sociaal economische status.

Er is sprake van relatief lange wachttijden in de zorg, met name in de GGZ. Knelpunten in de acute keten voor kwetsbare ouderen.

De zorg voor kwetsbare ouderen staat onder druk. Met name in de ANW doen zij relatief vaak een beroep op de SEH; doorstroom naar passende voorziening verloopt regelmatig moeizaam.

Er dreigt een (nog) groter tekort aan zorgverleners. Het aantal zorgverleners zal in de subregio Ommelanden met meer dan 10% afnemen, terwijl dit in de subregio Stad redelijk stabiel is.